

NVE

uttalelse@nve.no

sak nr.: 201802490

Stavanger 29.12.2021

Høringssvar fra Naturvernforbundet i Rogaland til Vilårsrevisjon for Ulla-Førre

Suldal og Hjelmeland kommuner har i hovedsak samordnet sine innspill og krav til revisjon av vilkårene for Ulla-Førre. Dette framgår av kommunestyrevedtak i Suldal 2.11.då og i Hjelmeland kommunestyre 3.11. då.

Det er en omfattende og detaljert utredning som ligger til grunn for kommunestyrenes krav og tilrådinger. Kommunene har etter vår oppfatning langt på vei innfridd retningslinjene for revisjon av konsesjonsvilkår der hovedformålet er å bedre miljøforholdene i tidligere regulerte vassdrag. Krav og innspill er rimelig grad avveid mot formålet med konsesjonen som er kraftproduksjon.

NiR slutter seg i hovedsak til de vurderinger, konklusjoner og krav som er gjort av kommunestyrene i Suldal og Hjelmeland. Utover dette har vi tre punkter vi særlig vil framheve:

Opprettelse av villreinfond

Villreinstammen i Setesdal vesthei og Ryfylkeheiene (SVR) er den nest største i Norge etter Hardangervidda. Norge har et særskilt internasjonalt ansvar for å sikre levedyktige villreipopulasjoner. Det har vært spesielt krevende i SVR-området på grunn av omfattende vannkraftutbygginger med tilhørende anleggsveier og andre fysiske inngrep. Motorisert ferdsel, jakt, hyttebygging i bufferområdene, sauehold og turisme har i tillegg bidratt til å utsette villreinstammen for store påkjenninger. Skal stammen sikres levedyktighet i et langsiktig perspektiv må det gjennomføres flere konkrete grep. I den sammenheng er det i flere høringsinnspill fremmet krav om opprettelse av et villreinfond som kan finansiere aktuelle tiltak.

NiR er enig i dette. Samtidig er det viktig at fondet ikke blir en sovepute, men at tiltak blir gjennomført til det beste for villreinen. NiR støtter i så måte presiseringen som er gjort av kommunestyret i Hjelmeland etter forslag fra Arne Kleppa:

«Verneområdestyret for Verneområdet Setesdal Vesthei – Ryfylkeheiane og Frafjordheiane, SVR, har gitt gode og nødvendige innspel til avbøtande villreintiltak i dei nye konsesjonsvilkåra for Ulla-Førre. Kommunestyret gir SVR sin fulle støtte til dette sentrale punktet i uttalen. Kommunestyret vil særleg peika på forslaget om å oppretta villreinfond etter same mønster som for Aura og Hemsil, som vart gitt ved kgl. Res. 21.06.2021. SVR føreslår at alle konsesjonærane i området vert pålagd å gi bidrag til eit slikt fond, og at Statkraft skal svara for 15. mill. Kommunestyret meiner at konsesjonærane i tillegg vert pålagd å yta årlege bidrag til fondet, og at Statkraft yter sin forholdsmessige del av dette. Årleg avkastning av eit antyda fond på 20 mill. vil ikkje på langt nær vera nok for å kunna finansiera dei avbøtande tiltaka som er naudsynt for å verna – og utvikla villreinstamma. Fondet må av konsesjonærane tilførast midlar på minst 5 mill. pr. år

Helhetlig tilnærming

I de siste årene har det blitt dokumentert at vi både har en global klimakrise og en global naturkrise. Det gjelder selvsagt også for Norge. Naturkrisen viser at minst en million arter står i fare for å dø ut. En av de viktigste årsakene til naturkrisen er arealendringer av ulike slag. Vannkraftutbygging har representert en stor endring av areal og har dermed også tilført naturen store belastninger. I dag vil vi være nødt til å ta hensyn til dette og søke å forbedre forholdene så mye som mulig for å unngå tap av naturmangfold og i siste instans forverrede levekår for menneskene. Derfor vil forventningene om å stanse naturtap og å restaurere ødelagt natur øke i tiden framover, blant i forbindelse med FN's tiår for naturrestaurering. Dette må få konsekvenser også for våre kraftsystemer.

I retningslinjene for revisjon er det pekt på behovet for å se hele vassdraget under ett (jfr pkt 8.2 Helhetlig tilnærming ved revisjon). Ulla-Førre utbyggingen omfatter blant annet Suldalsvassdraget som deler nedbørfelt med Røldal-Suldal utbyggingen fra 1960-tallet. I pkt 8.2. blir det pekt på at tillatelser kan være gitt til ulik tid og etter forskjellige lover, slik tilfellet er for Ulla-Førre og Røldal-Suldal.

«Å samordne revisjonene for hele vassdraget vil være i tråd med vannforskriften hvor intensjonen om en nedbørfeltorientert forvaltning står sentralt», går det fram av pkt 8.2 der det også heter at:

«I ett og samme vassdrag vil det ofte være gitt flere konsesjoner over tid med forskjellige revisjonstidspunkter. For å sikre en mest mulig helhetlig revisjon av et vassdrag vil det i mange tilfeller være aktuelt å utsette alle revisjonene til revisjonstidspunktet for hovedkonsesjonen. Det kan også være mulig, av hensyn til en samlet revisjon, å fremskynde revisjonsbehandlingen av konsesjoner som formelt ikke kan revideres før senere. Eventuelle endrede vilkår som følge av revisjonen kan i slike tilfeller ikke bli gjort gjeldende før konsesjonen formelt kan tas opp til revisjon.»

Stor natur- og klimagevinst

NiR mener det på denne bakgrunn er gode grunner til å vurdere en samordnet revisjon av Ulla Førre og Røldal Suldal. Sistnevnte er en brutal utbygging der hensyn til natur og miljø var bortimot fraværende. Etter vår oppfatning er det mulig og sterkt ønskelig å få utredet hvilke forbedringer som kan oppnås gjennom en samordnet vurdering mellom to anlegg, i tråd med vannforskriftens tilnærming. Vi mener bestemt at dette kan skje med minimal eller helt uten reduksjon av kraftproduksjonen. På plussiden vil en slik tilnærming kunne tilbakeføre viktige naturarealer og å øke karbonlagringen. Det gjelder særlig de tidligere grøderike stølsområdene i Valldal. NiR mener en samordnet vurdering kan avdekke løsninger som kan gi stor natur- og klimagevinst uten at kraftproduksjonen blir svekket mer enn det som blir stipulert i standarden for revisjoner. (jfr NVE rapport 49-2013 Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering)

I så måte gjør vi gjerne NVE sine ord til våre:

«NVE vil prioritere saker der det åpenbart er store skader og ulemper for viktige allmenne interesser og der det er realistisk å oppnå miljøforbedring innenfor en rimelig kost-nytte vurdering.» (8.1 Hvilke revisjonssaker skal gis prioritet?)

Dette sitatet er tatt ut av kontekst, og vi er sjølsagt innforstått med at retningslinjene ikke åpner for å endre bestemmelser i konsesjonen som blant annet vedrører HRV, LRV, overføringer mv. Det betyr i praksis at revisjonsregimet legger sterke begrensinger på mulighetene for en helhetlig vurdering slik vannforskriften tilsier.

Forslag fra Hjelmeland

Av retningslinjene og vassdragsreguleringsloven framgår det at «konsesjonæren kan når som helst søke om å få konsesjonen eller vilkårene endret. Vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3, annet ledd, lovfester konsesjonærenes adgang til å søke om endringer. Endring etter dette leddet kan bare finne sted etter initiativ fra konsesjonæren selv (reguleringsanleggets eier). En slik endring av vilkår kan fremmes utenom tidspunktene for alminnelig revisjon, i prinsippet når som helst.

NiR vil anmode NVE om å oppfordre Statkraft og Lyse Kraft DA til å se på mulighetene for en helhetlig og samordnet vurdering av de to kraftanleggene. Om ikke det blir aktuelt vil vi anmode Lyse Kraft DA (ny eier av Røldal Suldal Kraft) om å bruke adgangen til å søke om endringer for Røldal Suldal slik at naturforholdene kan bli drastisk forbedret og uten at det skjer på bekostning av kraftproduksjonen. Lyse har gjort noe lignende med stor suksess i Lysebotn II og oppnådd økt kraftproduksjon uten nye naturinngrep.

Dette er for øvrig i tråd med ønsket i Hjelmeland kommunestyre der det heter:

Revisjonssaka må sjåast i samanheng med Røldal Suldal Kraft også når det gjeld utnytting av vatn, magasinkapasitet og kraftverk. Både Ulla Førre og RSK endar i Suldalsvatnet, noko som gjer at det er naturleg å sjå desse i samanheng. I tillegg vil det vera store moglegheiter for opprusting og utviding av anlegga (O/U prosjekt), ved å samkøyra bruk av vatnet, pumper, magasin og kraftverk.

Krav om minstevannføring i Førreåna

I fellesuttale for Suldal og Hjelmeland blir det foreslått «ei vassføring Førreåna på minimum 1,0 m³/s om sommaren og 0,5 m³/s om vinteren. Dette gir eit betydeleg mindre krafttap enn dei andre simulerte løysingane, men vil bidra positivt for laks og sjøaure. I tillegg til ei slik minimumsvassføring bør ein sikra at det er ein årleg vårflaum i samband med smoltutvandringa.»

«Statkraft meiner slepp av vatn til Førre ikkje gjev nytte for miljøet som svarar til ulempene for kraftproduksjonen.»

Etter utbyggingene på 80-tallet har det vært en stor utvikling i metode for å bygge små kraftproduserende

enheter med borede vannveier. I Førre vil NiR foreslå å se på muligheten av å bruke vannet frå Kvivassheia med en liten kraftstasjon i Søråa slik at utløpet legges til sjøørret- og lakseførende nivå.

Likeså burde det være mulighet for å etablere en liten enhet nedenfor Førrevassdammen med retningsboret vannvei under dammen og inn i Blåsjø. Det ville være med å gi minstevassføring i hele Førrevassjuvet og elvestrekningen i Førre.

Liknende løsninger må det være mulig å bygge i mange tørrlagte bekker og elver i Ulla-Førre kraftområde. Med godt gjennomtenkte løsninger uten bygging av nye veier og med mest mulig bruk av kabler, vil det være mulig å få tilskudd eller oppveid krafttap.

Mvh

Naturvernforbundet i Rogaland

Hallgeir H. Langeland

Styreleder

Erik Thoring

Daglig leder

